

Sygn. akt VIII U 2113/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2017 r. w Gliwicach

sprawy P. C. (C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania P. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 21 września 2015 r. **nr** (...) - (...) - (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu P. C. prawo do przeliczenia emerytury z zastosowaniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 104,62 % (sto cztery procent 62/100) od 1 sierpnia 2015 roku;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt VIII U 2113/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 września 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu P. C. przeliczenia wysokości emerytury wskazując, iż dokumentem potwierdzającym wysokość osiąganego wynagrodzenia jest zaświadczenie wystawione przez pracodawcę na druku Rp-7 lub legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca stosowane wpisy o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę i przeliczenie emerytury przy uwzględnieniu rzeczywistych zarobków z KWK (...) w B. z lat 1964 – 1978. Odwołujący wskazywał, że przyjęcie za ten okres wynagrodzenia minimalnego powoduje obniżenie jego emerytury, gdyż w tym czasie otrzymywał dużo wyższe wynagrodzenie, które może wykazać zeznaniami świadków oraz na podstawie treści układu zbiorowego pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. ZUS wskazał, że do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie z 20 lat kalendarzowych, wybranych z całego okresu zatrudnienia 1978-1988, 1993-1998, 2000-2002 ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 78,18%. Organ rentowy wyjaśnił, iż ubezpieczony nie przedłożył żadnych dowodów dokumentujących jego zarobki w okresie spornym. Zarobek za 1978r. został uwzględniony na podstawie wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej, nadto uwzględniono okres odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony P. C. urodzony (...), od 8 maja 2008r. jest uprawniony do emerytury.

Do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia przyjęto wynagrodzenie z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 70,90%.

Ostatecznie decyzją z dnia 2 stycznia 2014r. ZUS przeliczył wysokość świadczenia przy uwzględnieniu wynagrodzenia z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu 1978-1988, 1993-1998, 2000-2002 ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 78,18%. Wynagrodzenie za rok 1978 uwzględniono na podstawie wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej.

Do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił odwołującemu 38 lat i 6 miesięcy okresów składkowych oraz 4 lata i 11 miesięcy okresów nieskładkowych.

W dniu 31 sierpnia 2015r. ubezpieczony złożył wniosek o przeliczenie wysokości emerytury z uwzględnieniem rzeczywistych zarobków uzyskiwanych w latach 1964 – 1978 w okresie zatrudnienia w KWK (...).

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 września 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu przeliczenia emerytury.

Sąd ustalił, że w okresie od 1 sierpnia 1964r. do 31 grudnia 1978r. P. C. był zatrudniony w Kopalni (...) w B. (wcześniej KWK (...)). W czasie zatrudnienia, w okresie od 27 kwietnia 1966r. i od 12 kwietnia 1968r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Do pracy powrócił z dniem 1 maja 1968r.

W powyższym okresie zatrudnienia wykonywał pracę:

- od 1 sierpnia 1964r. do 14 listopada 1964r. jako praktykant na powierzchni,
- od 15 listopada 1964r. do 31 grudnia 1965r. jako rachmistrz na powierzchni,
- od 1 stycznia 1966r. do 25 kwietnia 1966r. jako starszy rachmistrz na powierzchni,
- od 1 maja 1968r. do 31 lipca 1968r. jako starszy rachmistrz na powierzchni,
- od 1 sierpnia 1968r. do 30 kwietnia 1970r. jako starszy referent techniczny na powierzchni,
- od 1 maja 1970r. do 31 stycznia 1977r. jako referent techniczny pod ziemią,
- od 1 lutego 1977r. do 31 grudnia 1978r. jako starszy specjalista planowania na powierzchni.

Akta osobowe ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w Kopalni (...) w B. są przechowywane przez Spółkę (...) S.A. w B. Oddział w D.. Nie zachowała się dokumentacja placowa sprzed roku 1980. Ubezpieczony posiada w legitymacji ubezpieczeniowej wpis o zarobkach za rok 1978.

Ubezpieczony przedłożył w organie rentowym zarobki na druku Rp-7 za okres od 22 stycznia 1979r. do 30 listopada 1989r. z (...) w B. oraz legitymację ubezpieczeniową.

Sąd ustalił, że w okresie zatrudnienia w Kopalni (...) w B. w latach 1964-1969 ubezpieczony pracował na powierzchni w księgowości. Otrzymywał wynagrodzenie zasadnicze, premię oraz dodatki z karty górnika. Wynagrodzenie składało się z płacy podstawowej i akordu. Do 15-stego każdego miesiąca pracownicy księgowości otrzymywali pensję w akordzie, a po 15-stym wynagrodzenie zasadnicze. Akord zależał od ilości obliczanych pracowników.

Od 1970r. ubezpieczony pracował jako referent techniczny dołowy a następnie jako planista. Zajmował się prowadzeniem dowodów zarobkowych, zjazdów, rozliczeniem prac dołowych. Praca ta wiązała się ze zjazdami pod ziemię. Zjazdów musiało być minimum 8. Otrzymywał wynagrodzenie miesięczne. Premia uzależniona była od wydobywania.

W spornym okresie zatrudnienia wraz z ubezpieczonym pracowali świadkowie O. M., D. M., G. G., H. N..

W toku postępowania, Sąd zwrócił się do biegłego z zakresu wyliczenia rent i emerytur, celem ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego P. C. z lat 1964-1977 uzyskanych w KWK (...) i KWK (...) oraz celem obliczenia wysokości emerytury w najkorzystniejszym wariantcie z uwzględnieniem rzeczywistych zarobków z lat 1964-1977.

Na podstawie opinii biegłej sądowej z zakresu emerytur i rent H. P. z dnia 25 kwietnia 2016r. (k.110-124) oraz opinii uzupełniającej z dnia 7 września 2016r. (k.145-147) Sąd ustalił, iż dla obliczenia emerytury ubezpieczonego korzystniejsze jest przyjęcie wynagrodzenia z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu zatrudnienia tj. lat 1965, 1969 – 1988, 1993 – 1998 i 2000-2001, gdzie wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia wynosi 104,62%.

Ustalona w oparciu o ten wskaźnik podstawa wymiaru emerytury wynosi 2.380,49 zł, zaś emerytura wynosi 1.819,42 zł. Po dokonaniu kolejnych waloryzacji, od dnia 1 marca 2015r. 2.311,15 zł i jest wyższa od ustalonej przez ZUS.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o akta organu rentowego, akta osobowe ubezpieczonego z KWK (...) w B., zeznania świadków: O. M. (zapis rozprawy z dnia 1 marca 2016r. min. 6.58 i n. k.103), D. M. (zapis rozprawy z dnia 1 marca 2016r. min. 16.43 i n. k.103), G. G. (zapis rozprawy z dnia 1 marca 2016r. min. 23.41 i n. k.103), H. N. (zapis rozprawy z dnia 1 marca 2016r. min. 32.51 i n. k.103), przesłuchania ubezpieczonego (zapis rozprawy z dnia 1 marca 2016r. min. 41.51 i n. k.103) oraz opinię biegłej ds. emerytur i rent H. P. z dnia 25 kwietnia 2016r. (k.110-124) wraz z opinią uzupełniającą z dnia 7 września 2016r. (k.145-147).

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych. W zakresie dokonanych obliczeń Sąd dał wiarę opinii biegłej, która w sposób czytelny i precyzyjny dokonała obliczeń, wskazując przy tym dokładnie na jakiej podstawie dokonała poszczególnych założeń.

Biegła dokonała odtworzenia wynagrodzenia ubezpieczonego za lata 1964 – 1977 w oparciu o akta osobowe ubezpieczonego, akta organu rentowego, nadto w oparciu o postanowienia Układu Zbiorowego Pracy z dnia 15 grudnia 1957r. i postanowienia Układu Zbiorowego Pracy z dnia 1 stycznia 1975r. wraz z protokołami dodatkowymi oraz z uwzględnieniem zasad wynagradzania pracowników sekcji płac kopalń węgla kamiennego. Biegła wzięła pod uwagę stanowisko zajmowane przez ubezpieczonego, przysługującą ubezpieczonemu stawkę wynagrodzenia zasadniczego wynikającą z angaży, uwzględniając jednocześnie fakt pracy w akordzie do połowy miesiąca (za okres pracy w akordzie) oraz zasady obliczania wynagrodzenia akordowego. Biegła uwzględniła wartość deputatu węglowego przysługującego na podstawie Karty Górnika w poszczególnych latach uwzględniając fakt zwiększenia deputatu w 1968r. z uwagi na zawarcie małżeństwa w październiku 1968r. Biegła wzięła pod uwagę fakt przeszerogowania od 1 maja 1970r. na stanowisko referenta technicznego dołowego, związanego z obowiązkiem posiadania co najmniej 8 zjazdów kontrolnych w ciągu miesiąca. Od 1 maja 1971r. tj. po roku pracy na stanowisku referenta technicznego dołowego uwzględniła wysokość miesięcznego wynagrodzenia specjalnego z Karty Górnika. Biegła przyjęła, że odwołujący wykonywał minimalną ilość zjazdów w ciągu miesiąca, wskazując że z akt osobowych wynika iż był pracownikiem zdyscyplinowanym i sumiennym zaś w legitymacji ubezpieczeniowej brak wpisów o okresach niezdolności do pracy z powodu choroby.

W opinii uzupełniającej biegła odniosła się do poszczególnych zarzutów stron. W szczególności wyjaśniła, że ubezpieczonemu w 1964r. przysługiwało wynagrodzenie ryczałtowe a nie ryczałt do wynagrodzenia, oraz że z akt osobowych wynika, że odwołującemu nie przysługiwał dodatek funkcyjny. Nadto wskazała, że w dokumentacji osobowej ani płacowej za sporny okres nie została udokumentowała wysokość otrzymywanej premii, przez co nie ma możliwości jej uwzględnienia. Wyjaśniła również za jakie miesiące przyjęła podwyższone wynagrodzenie z Karty Górnika, wskazując dlaczego brak podstaw do uznania, że ubezpieczony nie realizował obowiązku posiadania 8 zjazdów pod ziemię. Biegła podtrzymała wnioski z opinii podstawowej. Ostatecznie też ubezpieczony nie kwestionował opinii uzupełniającej biegłej. Strony nie składały dalszych wniosków dowodowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie, prawo do emerytury ubezpieczonego jest bezsporne. Ubezpieczony jest uprawniony do emerytury obliczonej w oparciu o art. 53 ustawy emerytalno-rentowej.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest wysokość emerytury. Ubezpieczony domaga się bowiem przeliczenia świadczenia z uwzględnieniem najkorzystniejszych zarobków z lat 1964 – 1977, nie kwestionując przy tym zarobków przyjętych przez ZUS za pozostałe lata. Odwołujący domagał się ustalenia zarobków za lata 1964-1977 z uwzględnieniem faktycznie osiągniętych dochodów tj. nie tylko wynagrodzenia zasadniczego ale także dodatków z karty górnika i premii.

Zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016, poz. 887) podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

W myśl ust. 6 na wniosek ubezpieczonego, podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Z kolei zgodnie z ust. 2a jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 1 ustawy wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,

2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,

3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że – wbrew wyliczeniom organu rentowego – wariantem dla ubezpieczonego korzystniejszym jest obliczenie świadczenia w oparciu o zarobki z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu zatrudnienia tj. lat 1965, 1969 – 1988, 1993 – 1998 i 2000-2001, gdzie wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia wynosi 104,62% i jest wyższy od przyjętego przez ZUS. Ustalona w oparciu o ten wskaźnik wysokość emerytury wyniosła 1.819,42 zł, zaś po dokonaniu kolejnych waloryzacji, od dnia 1 marca 2015r. wynosi 2.311,15 zł i jest wyższa od ustalonej przez ZUS.

Wprawdzie ubezpieczony nie przedłożył w organie rentowym zarobków za lata 1964 – 1977, z powodu braku dokumentów płacowych, jednak w ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie wysokość zarobków ubezpieczonego za ten okres mogła zostać ustalona na podstawie opinii biegłej ds. rent i emerytur. Sąd uznał bowiem, że zachowana dokumentacja z akt osobowych ubezpieczonego, jak też przepisy układów zbiorowych pracy dają możliwość ich odtworzenia za okres sporny.

Sąd zwraca uwagę, iż w postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym. Postępowanie sądowe oparte jest o zasadę swobodnej oceny dowodów. Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość jak: okresy zatrudnienia czy wysokość osiągniętych dochodów, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984r. III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z 21 września 1984r. III UZP 48/84, wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006r., I UK 179/06, LEX nr 342283, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006r., I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r., II UKN 186/97, OSNP 1998/11/34, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239). W wyroku z dnia 14 czerwca 2006r. (I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257), Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że „wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi. Nie obowiązuje wówczas ograniczenie wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.)”.

Nadto trzeba zauważyć, że pracownik nie może ponosić negatywnych konsekwencji wynikających z faktu, że jego dokumenty płacowe za określony okres zaginęły, bądź zostały zniszczone. Ma on prawo dowodzić wysokości osiąganego wynagrodzenia wszelkimi środkami dowodowymi.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie, oparł orzeczenie na rzetelnych i wiarygodnych ustaleniach biegłej, która odtworzyła wynagrodzenie odwołującego za lata 1964 – 1977, przyjmując za podstawę obliczeń informacje wynikające z dokumentów zawartych w aktach osobowych odwołującego oraz w treści obowiązujących u pracodawcy układów zbiorowych pracy. W oparciu o poczynione założenia ustalono najkorzystniejszy wariant obliczenia emerytury odwołującego tj. z 20 lat w oparciu o wynagrodzenie za lata 1965, 1969 – 1988, 1993 – 1998 i 2000-2001, przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w wysokości 104,62 %.

Zasady dokonywania obliczeń przedstawione w treści opinii biegłej zostały omówione w sposób szczegółowy, czytelny i nie budzący wątpliwości Sądu, co czyni w pełni wiarygodnymi przedstawione wnioski. Biegła w sposób szczegółowy wyjaśniła na jakich założeniach oparła poszczególne wyliczenia i dlaczego takie założenia przyjęła. Nadto biegła szczegółowo ustosunkowała się do zarzutów obu stron.

Mając powyższe względy na uwadze, Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do przeliczenia wysokości emerytury z zastosowaniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w wysokości 104,62 % od 1 sierpnia 2015r.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono w punkcie drugim orzeczenia, po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r., poz. 490).

(-) SSO Patrycja Bogacińska – Piątek